

feiten
en
meningen
uit
de
media-
wereld

JAN DRIJVERS
EN
WIM VAN DER BIESEN

De samenstelling van de VLAAMSE MEDIARAAD (wiens oprichting reeds dateert van 2 mei 1985) werd op 1 april 1987 bekend gemaakt door de Vlaamse executieve. Deze raad, die advies zal moeten uitbrengen over alle aangelegenheden die het mediabeleid betreffen, bestaat uit een voorzitter (prof. G. Fauconnier), een algemene vergadering (36 leden) en een comité van experts (9 leden). Bij de samenstelling werd — typisch Belgisch — zorgvuldig rekening gehouden met alle kleuren van de politieke, ideologische en corporatieve regenboog. Op 5 mei 1987 werd de Vlaamse Mediaraad door Minister van Cultuur Patrick Dewael plechtig geïnstalleerd op het Kasteel van Ham te Steenokkerzeel. De nieuwe raad kreeg als eerste opdracht een advies te formuleren over de (belangrijke) uitvoeringsbesluiten van het Kabeldecreet.

*

In mei 1987 werd JOS OP DE BEECK, de vroegere directeur van de BRT-radio benoemd tot REGERINGSCOMMISSARIS bij diezelfde BRT. Hij volgt Jan Kerremans op, de kabinetschef van minister Dewael, die zijn ontslag had gevraagd.

*

In de Franstalige Belgische dagbladers grijpt het concentratieproces steeds verder om zich heen. LE RAPPEL, het 87 jaar oude christelijke blad voor Charleroi en omstreken, werd samen met haar nevenuitgave op bekenenis FAILLIET verklaard op 2 juni 1987. Het nauwelijks vier maanden oude herstructureringsplan had dus niet mogen baten. Sinds 2 februari 1987 verschenen beide kranten op tabloïdformaat en werkten redactioneel samen met het Brusselse blad La Cité, waarvan zowel het algemeen nieuws als de binnenlandse en buitenlandse politiek werden overgenomen. De kranten werden ook op dezelfde pers als La Cité gedrukt. Er volgden ook heel wat afvloeiingen, zodat men op het

ogenblik van het faillissement nog met 8 journalisten en 12 bedienden werkte. De oplagen waren geslonken tot 11.000 exemplaren voor Le Rappel en 3.500 voor L'Echo du Centre. Na een week niet verschenen te zijn en na drukke onderhandelingen met de curatoren werd Le Rappel uiteindelijk (voor 7 miljoen BF) overgenomen door de N.V. Vers l'Avenir, de grootste en florissantste Waalse regionale krant. Het wordt nu de regionale editie van VERS L'AVENIR voor de streek van Charleroi (Vers l'Avenir bezit nu vijf titels en acht verschillende edities!). L'Echo du Centre werd samen met twee (!) personeelsleden overgenomen door de Nord Eclair, de Belgische editie van de gelijknamige Rijsselse krant, die het eigendom is van ... Robert Hersant. Het is duidelijk dat een en ander de verscheidenheid van de geschreven pers vermindert en het monopolie van de sterke (en rijke) persgroepen vergroot.

*

In de nacht van 12 juni 1987 heeft de FRANSTALIGE GEMEENSCHAPSRAAD de tekst goedgekeurd van een 'DECREET OVER DE AUDIOVISUELE SECTOR'. Dit decreet is ruimer van opzet dan het Vlaamse kabeldecreet, daar het ook handelt over de radio-omroep en de distributie via andere middelen dan de kabel. Het decreet heeft tot doel een voorlopig/wettelijk raamwerk uit te tekenen voor het audiovisuele landschap van de Franstalige gemeenschap.

*

Terwijl de Vlaamse commerciële tv nog maar pas vorm begint te krijgen, steekt de internationale concurrentie al met meer en meer aandrang de neus aan het venster. De commerciële satellietzender SKY CHANNEL — eigendom van de Australisch-Britse media'tycoon' Murdoch — die al langer op het Waalse kabelnet wordt ingeprikt, is vanaf april nu ook in een deel van het

Brusselse gewest te bekijken. SUPERCHANNEL, het satellietinitiatief van o.a. ITV, volgde in juni. Beide zenders kregen geen expliciete toestemming om hun gang te gaan op de Brusselse kabel, maar plots bleek dat er geen wet was die het hen kon verbieden. Bij de Vlaamse overheid vingen de twee Channels tot nu toe nog bot, al zal het veel vindingrijkheid vergen om, nu de uitvoeringsbesluiten van het kabeldecreet zijn verschenen, de boot te blijven afhouden.

*

Op 15 juni 1987 werd de PRIJS van de DAGBLADEN, naar jaarlijkse gewoonte, met 1 BF verhoogd. Sindsdien betaalt men de ronde som van 20 BF. Ter vergelijking: in 1979 kostte een krant juist de helft!

*

Op 19 juni 1987 OVERLEED te Brussel op 77-jarige leeftijd Marie-Thérèse ROSSEL, die bijna vijftig jaar aan het hoofd stond van de Brusselse krant "Le Soir". Zij was de kleindochter van Emile Rossel, die in 1887 Le Soir had gesticht. Mevrouw Rossel was hoofdaandeelhouder en voorzitter van de Raad van Bestuur van het "Rossel-imperium", dat naast de krantengroep, o.a. ook een reclamebureau en een reisbureau omvat. Gedurende vele jaren bepaalde zij derhalve het beleid van de krant en van de ganse onderneming. Marie-Thérèse Rossel heeft ook steeds geijverd voor een pluralistische berichtgeving in "haar" krant.

*

Tijdens de maand juli 1987 weigerden de journalisten van het liberale Brusselse blad "LA DERNIERE HEURE" gedurende een tiental dagen hun naam onder hun artikels te plaatsen. Zij protesteerden hiermee tegen de benoeming van Pol Vandromme als editoriaalist. Vandromme verzorgde lange jaren

de politieke commentaren in het katholieke blad "Le Rappel". Men was dan ook van mening dat "het journalistieke verleden van Pol Vandromme flagrant in tegenspraak was met de ideeën die door de krant reeds sinds de oprichting worden verdedigd". De redacteurs beëindigden hun ACTIE tegen de benoeming van Vandromme pas nadat de onafhankelijkheid van de redactie van "La Dernière Heure" door de raad van bestuur werd gewaarborgd.

*

Op 6 mei 1987 legde de Franse socialistische krant LE MATIN de boeken neer. De oplage ging de laatste jaren stelselmatig de dieperik in — in mei was de oplage gezakt tot 80.000 exemplaren — en de verliezen stapelden zich op. Toen de raad van bestuur geen overnemers vond, kreeg een groep journalisten en medewerkers de toestemming een laatste reddingspoging te ondernemen. Begin augustus waren de 10 miljoen Franse frank die deze "groep van 10" zich tot doel had gesteld, nog steeds niet bij elkaar gebracht....

*

In uitvoering van de wet van 6 februari 1987 betreffende de radiodistributie- en teledistributienetten en betreffende de handelspubliciteit op radio en televisie, besliste de nationale regering op 5 juni 1987 dat de commerciële zender TVI, de groep van RTL en AUDIOPRESSE (met daarin de meeste Franstalige dagbladen) OMROEPRECLAME mag uitzenden voor het gehele Franstalige landsdeel. Daardoor is het de RTBF niet toegestaan commerciële reclamespots uit te zenden. In een K.B. (3 augustus, B.S. 20/8/87) werden ook de voorwaarden vastgelegd, waaraan de omroepreclame op radio en tv moet voldoen: de reclamespotjes dienen te worden gegroepeerd in tijdsblokken. De totale duur mag een jaarlijks gemiddelde van 12 minuten per uur zendtijd en een maximum van 6 min. per tijds-

blok niet overschrijden. Tegelijk verscheen een K.B. tot regeling van de samenstelling en de werkwijze van de Raad voor handelspubliciteit op radio en televisie, die op de naleving van de wetgeving terzake zal moeten toezien.

*

Volgens gegevens van de Dienst KIJKEN LUISTERGELD waren er in België begin 1987 nog 247.703 gezinnen die alleen voor een huisradio betalen (en dus zeggen dat ze geen televisietoestel bezitten). Anderzijds zouden er nog 5.300.000 Belgen zijn die alleen zwart-wit kijken, terwijl er 370 auto's rondrijden met een ingebouwd tv-toestel. Het klinkt erg ongeloofwaardig dat er nog 700.000 Belgen zijn die alléén tv-tax betalen en dus blijkbaar geen enkel radio-toestel in hun woning zouden hebben. Dit laatste heeft de Staatssecretaris van P.T.T. Mevr. D'Hondt ertoe aangezet het luistergeld voor een huisradio af te schaffen, en het betreffende bedrag bij het kijkgeld te voegen. Dit betekent een gevoelige werkverlichting voor de dienst (2,6 miljoen minder inschrijvingen), en derhalve heel wat meer tijd voor het opsporen van zwartkijkers. Deze laatsten kunnen zich tot 1 november 1987 in regel stellen; daarna worden de controles verstrengd en de boetes fors verhoogd. Van de amnestieperiode verwacht de staatssecretaris een extra opbrengst van 600 miljoen BF.

*

De PRIVATISERING VAN TF 1, Frankrijks grootste tv-zender, is een feit. "Bettonkoning" FRANCIS BOUYGUES beslechtte in april 1987 de strijd om TF 1 in zijn voordeel. De groep rond Bouygues, zelf eigenaar van een grote aannemersmaatschappij, die verder ook de Britse persmagnaat Maxwell, les Editions mondiales, enkele kleinere uitgeverijen en een paar banken omvat, haalde het op de multimediaricus Hachette. Hachette was als grootste kanshebber getipt, maar de Franse Commissie voor

de Communicatie (CNCL), die de knoop moest doorhakken, gaf de voorkeur aan de garanties die Bouygues bood inzake het aandeel van Franse producties in en de samenstelling van het totale programmapakket. Hachette was overigens de enige andere kandidaat; er moest drie miljard Franse frank worden neergeteld voor TF 1, en daarvoor kreeg de koper slechts een zendvergunning voor 10 jaar, wat Bouygues zelf de overname als een riskante operatie deed omschrijven. Bouygues kwam intussen samen met de CNCL, die hem op de PDG-stoel van TF 1 bracht, al in een kwaad daglicht te staan met de AFFAIRE POLAC. Polac, die elke zaterdagavond enkele miljoenen kijkers voor de buis gekluisterd hield met zijn beeldenstormersprogramma "droit de réponse", werd door Bouygues — op aanstoten van de CNCL — bij TF 1 aan de deur gezet na twee uitzendingen waarin hij eerst zijn broodheer en daarna de CNCL op een weinig vleierende manier ter sprake bracht.

*

De START van R.T.L. - T.V.I., de commerciële zender voor de Franstalige gemeenschap, is niet erg vlekkeloos verlopen. Na een gestoorde transmissie van haar eerste uitzendingen op 12 september 1987, te wijten aan een technische panne bij de R.T.T., stuit de zender nu ook op wettelijke problemen. De verspreiding van haar programma's via de Vlaamse kabel wordt door de oppositiepartijen in de Vlaamse Raad als een inbreuk gezien op het kabeldecreet én als een discriminatie voor andere commerciële zenders die nog geen toegang kregen tot de Vlaamse kabelnetten. Daarnaast hebben ook de verbruikersverenigingen klacht neergelegd, omdat volgens hen R.T.L. de nationale wetgeving op de omroepreclame met de voeten treedt, door haar programma's telkens op het uur te onderbreken voor korte nieuwsflashes, omgeven door re-claims pots.

*

Op 24 augustus 1987 werd radiojournalist DANIEL BUYLE op voorstel van administrateur-generaal Cas Goossens door de raad van bestuur van de BRT ontslagen. Buyle was al sinds 19 mei geschorst "wegens overtreding van de voorschriften inzake vorm en inhoud van het radiojournaal." De zaak verwekte heel wat beroering, ook en vooral omdat de afhandeling ervan zo in de openbaarheid verliep. De directe aanleiding tot de schorsing en later dus ook het ontslag vormden enkele journaalen die te lang uitliepen, het feit dat Buyle wat te ver in het vaarwater van zijn collega's van Aktueel verzeilde, en twee montages die in bepaalde kringen in het verkeerde keelgat schoten. Volgens de BRT-directie waren dit echter de druppels die de emmer deden overlopen; er zouden al sedert '79 problemen zijn gerezen tussen Buyle en zijn oversten m.b.t. de werkafspraken, wat de "onzeggelijke" man al verscheidene waarschuwingen en sancties had opgeleverd. Spoedig bleek dat niet iedereen het zo had begrepen. Buyle zelf stapte naar de rechtbank — vruchteloos, zoals later zou blijken — om in kort geding de schorsing ongedaan te laten maken, terwijl een deel van zijn collega's d.m.v. prikacties hun ongenoegen kenbaar maakten. Voor dat deel van de buitenwacht dat zich achter Buyle schaarde, leed het geen twiifel dat met Buyle in feite de kritische journalistiek op de tocht werd gezet. Het argument dat de straf niet in verhouding stond tot de feiten, ging nog zwaarder doorwegen toen Buyle op 24 augustus ook werkelijk werd ontslagen. De procedure die daarbij door de raad van bestuur werd gevolgd, werd ook het voorwerp van kritiek. De raad van bestuur legde inderdaad een andersluidend advies van de Tuchtraad naast zich neer, en hoorde het "Adviescollege voor de objectiviteit" zelfs helemaal niet. Op dat laatste punt moest de raad van bestuur wel terugkrabbelen, nadat regeringscommissaris Op de

Beeck hieromtrent beroep had aangekend bij voogdijminister Dewael. Het adviescollege weigerde echter een uitspraak te doen "na de feiten". Het ontslag zorgde voor een heropflakkeren van de acties rond de zaak Buyle. De prikacties op de BRT namen toe, Buyle zelf trok nog maar eens naar de rechtbank en tekende nu ook beroep aan bij de Raad van State, terwijl er zelfs heuse benefiets werden georganiseerd ten voordele van de gebroedroefde journalist. Nadat minister Dewael half september echter verklaarde dat "het ontslag rechtsgeldig tot stand was gekomen", en er dus geen onmiddellijke kentering meer te verwachten was, doofde het protest langzaam uit.

*

Op 1 september werd STUDIO BRUSSEL officieel een nationale radiozender. Via zenders in Schoten, Genk en Egem is ons "nationaal popstation" nu in heel Vlaanderen te beluisteren. Een en ander zette wel kwaad bloed bij een aantal vrije radio's, want Studio Brussel zendt uit op frequenties die eerder aan niet-openbare radio's waren toegekend. Die namen uiteraard niet dat ze uit de ether werden gedrukt, en stapten een voor een naar de rechter. Op haar beurt dagvaardde de BRT dan weer het Vlaamse ministerie van Cultuur en de PTT.

In feite heeft iedereen boter op het hoofd in deze zaak. De BRT heeft volgens een internationale afspraak uit '84 recht op de zone van 100 tot 104 MHz op de FM-band, maar er is nog geen K.B. dat haar ook daadwerkelijk de toestemming geeft om op die golflengte uit te zenden. Een handvol vrije radio's heeft een voorlopige vergunning om de zone tussen 100 en 102 MHz onveilig te maken, maar dat is dan weer in strijd met hogervermelde internationale overeenkomst. Ook de PTT en het ministerie van Cultuur zijn dus met de vinger te wijzen: de PTT maakte er met het huidige frequentieplan duidelijk een potje van, terwijl Cultuur er mede

voor verantwoordelijk is dat een definitieve regeling op zich laat wachten. Het laat zich aanzien dat de moeilijkheden zeker nog tot eind januari zullen aanslepen. Dan loopt de voorlopige erkenning van de vrije radio's af, wat het gemakkelijker maakt hen zich naar een nieuw frequentieplan te laten schikken. Daarin zullen bepaalde zenders onvermijdelijk frequenties — en dus zendtijd — moeten delen.

*

Parallel met de bespreking van de BRT-doorlichting in de Vlaamse Mediaraad hebben de verschillende VLAAMSE PARTIJEN in de mediacommissie van de Vlaamse Raad hun voorstellen neergelegd m.b.t. de toekomst van de OPENBARE OMROEP.

Voor de SP blijft de openbare omroep de onmisbare basis van ons omroepbestel. Naar het intern beheer toe pleit men voor een afschaffing van levenslange benoemingen in topfuncties. Naast een voldoende hoge dotatie kunnen ook reclame, sponsoring en een bijdrage uit het kijk- en luistergeld ter financiering worden aangewend. De informatiediensten moeten worden versterkt, de zendtijd op TV 1 moet worden uitgebreid en TV 2 dient te worden uitgebouwd tot een volwaardig net.

Voor de VU dient de BRT zich duidelijker te profileren als gemeenschapsomroep. Het bevorderen van de eigen Vlaamse beeldcultuur is hiervoor een dwingende opdracht. 90% van het kijken en luistergeld vormt de basis van de financiering, naast andere mogelijke inkomstenbronnen met uitsluiting van commerciële handelsreclame. TV 2 moet een volwaardig net worden. De nieuwsdienst wordt best bevolkt door contractuelen, waarbij een deontologische kamer toeziet op de naleving van de objectiviteit.

De CVP beschouwt de BRT als een onvervangbaar cultuurinstrument dat dient uit te munten door een kwalitatief en verscheiden aanbod, objectiviteit en levensbeschouwelijke 'niet-discrimina-

tie'. Daartoe moet de BRT haar middelen liefst uitsluitend uit openbare gelden halen (vast % van het kijk- en luistergeld). De BRT dient op twee volwaardige kanalen uit te zenden en een goede samenwerking na te streven met de nieuwe commerciële zender. Inzake naleving van de objectiviteit beklemtoont de CVP de eindverantwoordelijkheid van de administrateur-generaal terzake.

De PVV, die aanvankelijk met twee nota's naar buiten trad (één van BRT-bestuursraadslid Vernick en één van fractievoorzitter Denys) pleit in tegenstelling tot de andere partijen voor het behoud van de BRT op slechts één net. Dit moet mogelijk worden door het beperken van de zendtijd voor derden en het privatiseren van de instructieve omroep (schooluitzendingen). De financiering mag uitsluitend geschieden met overheidsgelden in de vorm van financiële enveloppes. De geschillenraad, bevoegd voor o.m. de controle op de naleving van de objectiviteitsverplichting door de niet-openbare televisieverenigingen, zou ook over de BRT toezicht terzake kunnen uitoefenen. Voor creatieve functies, inclusief journalisten, dienen contractuelen te worden aange-trokken.

AGALEV tenslotte pleit voor een versterking van de BRT. Dit zien ze gerealiseerd door een beperking van de invloed van de administrateur-generaal, het behoud van het vast dienstverband voor BRT-journalisten en een uitbreiding van de nieuwsdienst. De zendtijd voor derden zou moeten worden herverdeeld ten gunste van kleinere politieke fracties, de nieuwsdienst en de instructieve omroep. Een vaste BRT-dotatie dient de BRT de nodige middelen te verschaffen en maakt het mogelijk om het kijk- en luistergeld af te schaffen. De BRT dient daarnaast ook actief deel te nemen aan een Europese zender en minder geweld op haar scherm te tonen.

*

De juridische touwtrekkerij tussen de BRT en de Vlaamse UITGEVERS ontrent het al of niet mogen uitzenden van de zgn. NIET-COMMERCIELE RECLAMESPOTS gaat nog steeds verder. Een eerdere uitspraak van de Kamer van Koophandel, die de uitgevers in het gelijk had gesteld en de BRT verplichtte tot een dwangsom van 250.000 frank per uitgezonden spot, werd door het Hof van Beroep ongedaan gemaakt, daar de BRT volgens het Hof niet kan worden beschouwd als een handelaar. Daarop hebben de uitgevers hun zaak aanhangig gemaakt bij de rechtbank van eerste aanleg, om een vonnis over de grond van de zaak af te dwingen. Alhoewel deze procedure erg veel tijd in beslag zal nemen, hebben de uitgevers door deze stap het voorstel tot godsvrede afgewezen, dat minister Dewael had geformuleerd: "niet-commerciële reclamespots op de BRT tot aan de start van de commerciële zender".

*

Op 24 september 1987 werd de 'CONSEIL SUPERIEUR DE L'AUDIOVISUEL' door de Franstalige gemeenschap geïnstalleerd. Dit adviesorgaan, voorzien in het recente decreet op de audiovisuele sector, bestaat uit 30 leden. Zij representeren zowat de belangrijkste actoren en sectoren binnen het Franstalige audiovisuele landschap: de beeldindustrie, auteurs, pers, televisiestations, private radio's, kabeldistributiemaatschappijen... op een wijze die rekening houdt met de politieke evenwichten binnen de Franstalige gemeenschapsraad. De eerste taak van deze adviesraad bestond erin de culturele en financiële voorwaarden vast te leggen tegen dewelke commerciële omroepen op de kabel kunnen worden toegelaten. Afgezien van de nieuwe situatie gecreeërd door de privatisering van TF 1, hebben nog andere — voornamelijk buitenlandse — omroepen hun kandidatuur ingediend om tot de Waalse kabelnetten te worden toegelaten: het Franse vijfde net 'La Cinq' (Her-

sant-Berlusconi), het jeugdkanaal Canal J, de muzieksatellietzender M.T.V. en vier initiatieven inzake betaaltelevisie: Canal Plus, Film Net, TV club en Stars Cable.

Met de publikatie in het Belgisch Staatsblad (15.10.87) van de UITVOERINGSBESLUITEN VAN HET KABELDEKREET werd in Vlaanderen een punt gezet achter de constructie van het legistische kader dat in onze gemeenschap de weg vrij moet maken voor omroepinitiatieven naast de BRT. De uitvoeringsbesluiten bepalen de voorwaarden en procedures voor het verlenen, opschorten en intrekken van de erkenning van 'NIET-OPENBARE TELEVISIEVERENIGINGEN' en de duur van zulk een erkenning (18 jaar voor de Vlaamse commerciële zender, 9 jaar of

minder voor de andere N.O.T.'s). Daarnaast wordt aan de mogelijk op te richten Vlaamse commerciële zender, regionale of lokale televisies of initiatieven voor doelgroepen-tv of betaalomroep ook een verplicht aandeel eigen culturele produkties opgelegd, dat stapsgewijze, na vijf jaar, in de programmering zou moeten worden opgenomen (50% voor de Vlaamse commerciële zender, 75% voor lokale, regionale of doelgroepentelevisie, 10% voor betaalomroep). In een laatste besluit worden enkele beperkte regels uitgewerkt i.v.m. de informatievoorziening (te verzorgen door beroepsjournalist(en)). De uitvoeringsbesluiten zijn tot stand gekomen na een spoedadvies van de pas geïnstalleerde mediaraad en haar comité van experts, een niet opgevolgde kritiek van de Raad van State, een stemming in de Vlaamse Raad en de uiteindelijke bekrachtiging door de Vlaamse Executieve.

W. HESLING EN J.M. PETERS

AUDIOVISUELE RETORIEK

230 Biz. 500 BF

een uitgave van:
Centrum voor Communicatiewetenschap
E. Van Evenstraat 2A
B-3000 Leuven